

ANALIZĂ PRELIMINARĂ

**Analfabetismul funcțional și comportamentul politic
și electoral al tinerilor**

Ianuarie 2025

Qvartet

Realizat de **Quartet Consulting**

Contact:

office@quartet.ro

+40 730 987 169

Aleea Hobita 6,

București, România

Autor: Dr. Marius Ghincea

Editori: Alexandru Bajdechi & George Farauanu

Analfabetismul funcțional și comportamentul politic și electoral al tinerilor

Analfabetismul funcțional reprezintă incapacitatea unei persoane de a înțelege, interpreta și utiliza informațiile scrise în viața reală. În România, între 40 și 50% dintre elevii de 15 ani nu reușesc să înțeleagă corect textele citite, conform [rezultatelor testelor PISA \(2022\)](#), plasând România pe [ultimele locuri din Uniunea Europeană](#) în privința competențelor de literație. De asemenea, [studiile naționale](#) indică faptul că 42% dintre elevi întâmpină dificultăți în procesarea informațiilor complexe. Această realitate are implicații directe asupra capacității tinerilor de a gândi critic, de a discerne informațiile corecte și de a diferenția între fapte și interpretări, afectând capacitatea acestora de a participa activ în societate într-un mod productiv și pozitiv.

Analfabetismul funcțional și extremismul

Nu există până în acest moment studii care să stabilească o relație cauzală directă între analfabetismul funcțional și comportamentul politic extremist (ne lipsesc studiile de tip *randomized controlled trials* sau chiar observaționale). Cu toate acestea, există suficiente indicii și corelații care indică semnificativ în direcția unui efect important, posibil de natură cauzală, între analfabetismul funcțional și opțiuni de vot sau comportamente politice extremiste în România. Totodată, [studiul privind metodele](#) prin care actorii de extremă dreapta urmăresc să radicalizeze tinerii din România realizat de think tank-ul Global Focus indică că partidele extremiste urmăresc să se folosească de nivelul redus de gândire critică și alfabetizare funcțională pentru a își promova mesajele.

Conform profilului alegătorilor lui Călin Georgescu realizat de [INSCOP Research](#) pe baza datelor din sondajul realizat în ziua primului tur, 20% dintre persoanele cu studii primare sau fără studii și 23% dintre persoanele cu studii au votat pentru acesta, comparativ cu doar 13% dintre cei cu studii superioare. Asta în [condițiile în care știm că rata analfabetismului funcțional](#) este preponderent mai ridicată în rândul celor care au doar studii primare sau medii.

Tot conform aceluiași [profil făcut de INSCOP Research](#), 31% dintre tinerii între 18 și 24 de ani au votat pentru Călin Georgescu și doar 8% dintre votanții acestuia au peste 65 ani. Georgescu a obținut cel mai ridicat sprijin din rândul votanților între 18-24, 25-34 și 34-44 ani. Fiecare categorie de vârstă a oferit peste 25% din voturi pentru Georgescu. Asta în condițiile în care prezența categoriilor de vârstă 18-24 și 25-34 au atins un apogeu istoric în ultimii opt ani, conform [datelor BEC](#).

Totodată, [există o relație cauzală directă între analfabetismul funcțional și sărăcia relativă](#), în special în mediul rural. Așa cum arată un [studiu FES](#) recent, sărăcia și inegalitatea sunt mai pronunțate în rândul tinerilor decât al populației generale din România. Acestea trebuie corelate cu [concluziile testelor PISA \(2022\)](#), care arată că diferențele de rezultate în funcție de statutul socio-economic al familiei sunt printre cele mai mari dintre țările și economiile participante la PISA în cazul României. Având în vedere profilul electoral al votantului lui Călin Georgescu și al partidelor de dreapta radicală, putem deduce că analfabetismul funcțional poate duce la opțiuni politice extremiste printr-un canal cauzal ce trece prin [sărăcia relativă](#), care produce prejudecăți, [sentimente de marginalizare](#) și preferințe anti-sistem.

Analfabetismul funcțional și comportamentul politic și electoral al tinerilor

Analfabetismul funcțional, media literacy și dezinformarea

Există o vastă literatură de specialitate care identifică o relație cauzală între analfabetismul funcțional și dezinformarea sau manipularea prin intermediul social media sau a altor canale de informare. În rândul tinerilor, preocuparea principală din literatura de specialitate este legată de problemele legate de capacitatea de a diferenția între informații adevărate și informații false, capacitatea de a judeca critic informații noi luând în considerare contextul și informații anterioare, precum și capacitatea de a diferenția între surse legitime și ilegite/maligne.

Literatura de specialitate arată că persoanele cu analfabetism funcțional au dificultăți în analiza critică a informațiilor, ceea ce le face mai vulnerabile în fața dezinformării. De asemenea, aceștia tind să își supraevalueze înțelegerea unor subiecte complexe (efectul Dunning-Kruger), ceea ce le poate determina să accepte informații false fără o evaluare atentă. În plus, analfabetismul funcțional îngreunează orientarea în ecosistemele informaționale din social media, iar într-un context informațional suprasaturat precum cel de pe TikTok sau Facebook, analiza corectă a informațiilor devine o provocare pentru persoanele care suferă de analfabetism funcțional. Aceste platforme funcționează pe bază de algoritmi care favorizează conținutul viral în dauna conținutului informativ și banal. Prin urmare, dezinformările care generează emoții mai intense sunt mai predispuse la a fi virale. Toate acestea au legătură atât cu ceea ce numim drept „media literacy” cât și cu analfabetismul funcțional și gradul de literație a utilizatorilor de pe social media.

Din asta reiese că media literacy, ca instrument imediat și centrat pe nevoile legate de expunerea și interacțiunea cu conținutul media din social media, cât și literația funcțională sunt instrumente esențiale pentru reducerea efectelor nocive al expunerii la campanii de dezinformare și manipulare a informației. În contextul geopolitic al anului 2025, se produce o trecere de la rolul social-media de a furniza informații corecte și de a preveni și combate dezinformarea, la necesitatea ca utilizatorii social-media să gândească critic și să accepte faptul că informațiile distribuite pot fi false.

România ar trebui să includă educația media în curriculumul școlar, inspirându-se în special programele implementate în [Suedia](#) și [Finlanda](#), unde se consideră, atât în literatura de specialitate cât și în rândul practicienilor, că acest tip de educație a redus semnificativ influența dezinformării în rândul tinerilor.

Analfabetismul funcțional și comportamentul politic și electoral al tinerilor

Recomandări de măsuri:

- Recomandăm, în special, adoptarea principalelor elemente enunțate în [EDMO Guidelines for Effective Media Literacy Initiatives](#).
- Realizarea unui [manual de literație media](#) similar cu cel introdus în Finlanda.
- Dezvoltarea unui curriculum de literație media de către organizațiile neguvernamentale, în parteneriat cu alți stakeholderi din mediul educațional și promovarea adoptării acestuia de către Ministerul Educației și Cercetării.
- Realizarea unor programe de formare profesională continuă a cadrelor didactice care predau discipline socio-umane în privința literației media în sensul includerii elementelor de literație media în cadrul strategiilor de predare la clasă.
- Proiecte naționale care să sprijine jurnalismul școlar în care să fie implicați jurnaliști, inclusiv ateliere în care elevii să învețe să facă research, să verifice sursele și să demonteze știri false, după [modelul Suediei](#).

Literatură recentă (selecție):

Alon, Anat Toder, Ilan Daniels Rahimi, and Hila Tahar. "Fighting fake news on social media: a comparative evaluation of digital literacy interventions." *Current Psychology* (2024): 1-19.

Apuke, Oberiri Destiny, and Celestine Verlumun Gever. "A quasi experiment on how the field of librarianship can help in combating fake news." *The Journal of Academic Librarianship* 49.1 (2023): 102616.

Capecchi, Sara, et al. "A Gamified Platform to Support Educational Activities about Fake News in Social Media." *IEEE Transactions on Learning Technologies* (2024).

Gronchi, Giorgio, and Axel Perini. "Limits of functional illiteracy in explaining human misinformation: the knowledge illusion, values, and the dual process theory of thought." *Frontiers in Psychology* 15 (2024): 1381865.

Jones-Jang, S. Mo, Tara Mortensen, and Jingjing Liu. "Does media literacy help identification of fake news? Information literacy helps, but other literacies don't." *American behavioral scientist* 65.2 (2021): 371-388.

List, John A., et al. "Critical thinking and misinformation vulnerability: experimental evidence from Colombia." *PNAS nexus* 3.10 (2024): page 361.

Scheibenzuber, Christian, Sarah Hofer, and Nicolae Nistor. "Designing for fake news literacy training: A problem-based undergraduate online-course." *Computers in Human Behavior* 121 (2021): 106796.

Yesmin, Shamima. "Misinformation, disinformation and malinformation and related issues: Experimental evidence of students' recognition and capacity of dealing." *Science & Technology Libraries* 43.2 (2024): 173-187.